

25-ik szám. Junius 20. 1867.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN OSÚTÓRTÓKON.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatalnál.

Hirdetmények díja: 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a kiadóhivatalba (Barátok tere 7-dik sz.)
s kérésatok pedig a lap szerkesztőségéhez (Dohány-utca 1-66 sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1867.

NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
M. AKAD. NYOMDASZÉNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „A párisi világkiállításból.“ — „Szegény ember háza-tája.“ (Költ.) Györi Vilmostól. — „A zálogházban.“ Csulaki Józseftől. — „Damjanich tábornok.“ — „A Széchenyi-hegy.“ Lepoty Páltól. — „Kossuth száműzetésében.“ — „Álvilági képek.“ Fehér Ipolytól. — „Lelvelek Párisból.“ Irányi Danieltől. — „Egy hét története.“ Vadnai Károlytól.

— „Vegyes közlemények.“ — „Ujdonságok.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“

Képek: „Orosz istálló a párisi világtárlaton.“ — „Damjanics magyar tábornok.“ — „Kossuth Lajos és két fia.“ — „Széchenyi-hegyi képek.“ — „Képtalány.“

Ujdonságok.

— **A „Hazánk“** s testvérlapunk: a politikai tartalmu „Heti Posta“ uj előfizetési felhívásait mult számunkhoz mellékeljük. (Kivonatban a jelen szám borítékán is láthatók az utolsó oldalon, s mindkettőt tisztelt olvasóinknak szives figyelmébe ajánljuk.)

* (Az országgyűlést) el fogják napolni, valószínűleg a jövő hó 10-dikétől hat hétig. Nem is lehet tovább, miután sürgős ügyek várnak elintézésre, miknek már közelebb el kell döntetniök. Ilyenek az izraeliták egyenjogósítása, a nemzetiségi kérdés s az általános honvédelmi kötelezettség. A Deák-kör egyik közelebbi értekezletében Somsich Pál már előhozta, hogy a kormány megígérte, miszerint az izraeliták emancipációja ügyét mielőbb a képviselőház elé terjeszti. Lónyay Menyhért pénzügyminiszter erre kijelentette, hogy a kormány most azért nem terjeszti elő ez ügyet, mert az országgyűlés úgy is elnapoltatik, de mihelyt újra összeül, az izraeliták ügyét azonnal a ház elé terjeszti. Már a mult csütörtökön az a hír volt elterjedve a fővárosban, hogy a képviselőház aznapi ülésében mondják ki az izraeliták egyenjogúsítását, és erre sokan jelentek meg a karzatokon, de mindössze az egész ülés tárgya az volt, hogy az elnök jelenté, miszerint a koronázásról szóló jegyzőkönyv még nincs készen, nem lehetvén eddig minden hiteles adatot összeszerelni. (Talán a képviselőháznak is gr. Szapáry Antal-tól kellene ezeket megtudni?) Indítványozta, hogy a jegyzőkönyv elkészítésére három tagu bizottságot küldjön a ház, s szólítsa föl a főrendeket is, hogy szintén csatlakozzanak. A bizottság tagjaul id. gr. Zichy Józsefet, Várady Gábort és pápai Szabó Imrét ajánlá. A ház helybenhagyta. Bernát Zsigmond indítványára azonban gr. Almásy Györgyöt is kinevezték a bizottmányba, mint ki a szertartásoknál mindenütt jelen volt. Ezekon kívül az elnök még tudatta, hogy Szirmay Géza és Trauschenfels Emil miniszteri titkárok lemondtak képviselői állásukról.

* (Ő Felsőgök) e hó 12-én este utaztak el Bécsbe. Az utcák, melyeken át a fejedelmi pár vonult, ünnepélyesen ki voltak világítva. Az indóházban fényes társaság volt együtt. A király és királyné nyitott udvari fogatban kocsiztak ki, s a késő idő dacára nagy számmal összegyűlt közönség által zajosan üdvözöltettek. Az indóházban a felségek többekkel beszélgettek, s néhány percnyi ottidőzés után a miniszterelnök kísérté ki ő felségöket a vonathoz. Ujabb zajos éljen s a vonat továbbment. A királyi pár — bécsi hírek szerint — csak augusztus közepén tér vissza Budapestre, s akkor huza-

mosb ideig itt maradnak. Ő Felsőge a király julius közepén látogatja meg Párist.

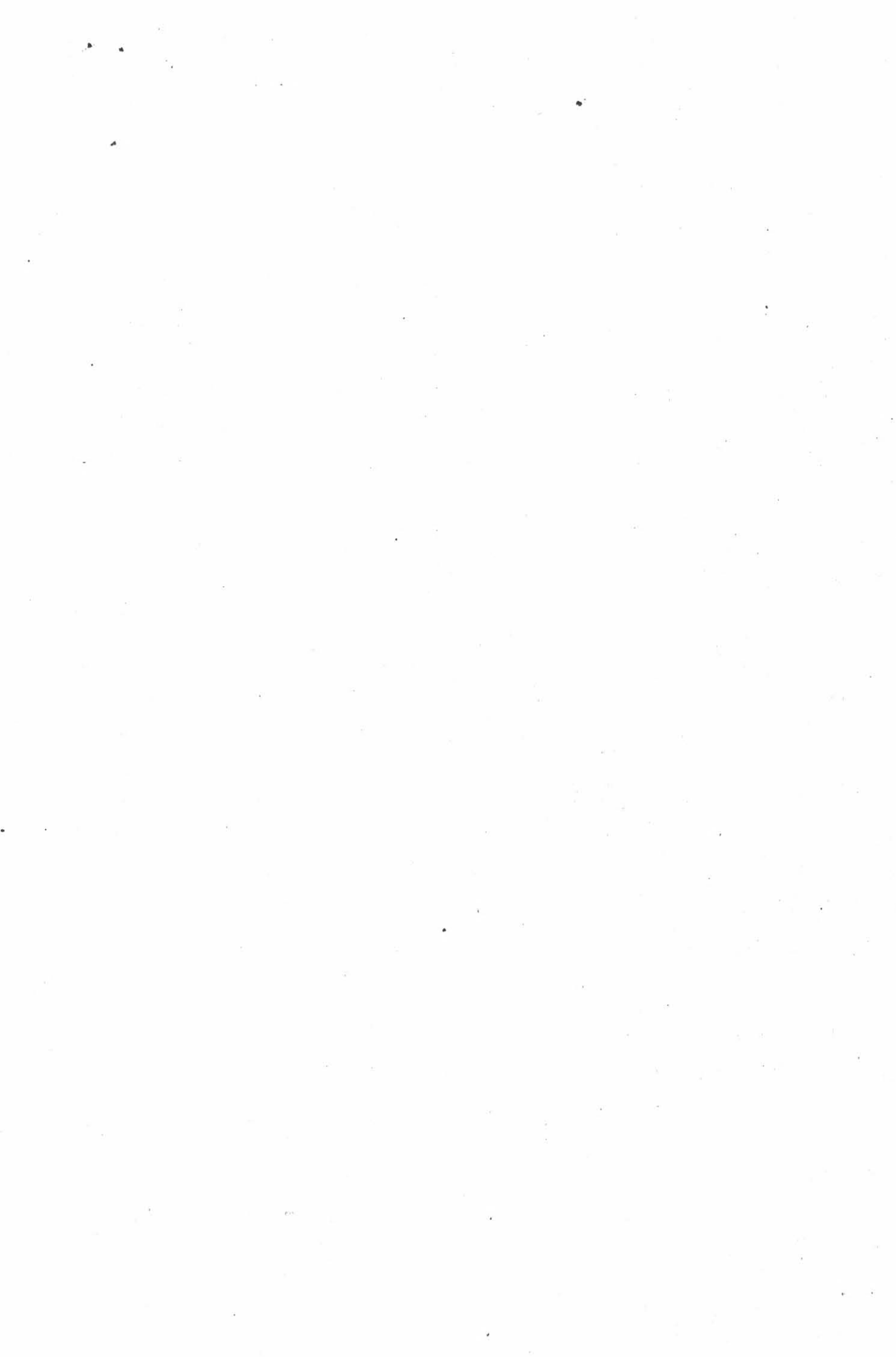
* (A pesti izraelita templomban) a mult csütörtökön ültek háladó isteni tiszteletet a koronázás alkalmából, a legnagyobb fényvel. Kohn Sámuel hitszónok tartott magyar beszédet a szentírás e mondatára: „senki se tegyen maga koronát a fejére, hanem mások tegyenek rája.“ Mondá, hogy valamint a király a néptől kérte a koronát, úgy a zsidóság, ha fájó érzéssel kell is várnia, de vár türelmesen, míg a nemzet maga nyújtja neki a teljes polgárjog koronáját. A templom teli volt diszes közönséggel. Jelen volt Saguna metropolita, Török superintendens, több kath. főpap, főurak diszruhában, a képviselőház számos tagja, köztük Somssich Pál, Ghiczky Kálmán stb. A templomi kar Kölcsey hymnuszát is éneklé.

* (Deák Ferenc) a koronázás utáni nap az udvarhoz hivatott, hol a király, királyné s a fejedelmi gyermekek jelenlétében fogadtatott s megköszönték sikeres fáradozásait, miután a köszöneten kívül ismert szerénységében a legkisebb jutalmat is határozottan visszautasítá. — Nem való az a hír, mintha a király arcképét küldte volna meg Deáknak.

* (A honvédek segélyzése) a fejedelmi kezdeményezés után a legnépszerűbb eszmék egyike lett. A Deák-körben is szönyegre került, hogy a honvéd-segélyzési alapot a képviselőknek is gyarapítani kell. Gróf Andrassy Gyula mindjárt ezer forintot ajánlott, s minden miniszter 500-at. Csakhamar 9000 frt lón aláírva. A miniszterelnök a felől is értesíté az értekezlet tagjait, hogy kellő tudomást szerzend magának, a cs. kir. hadsereg és honvédsereg rokkantjait egyiránt illető Haynau-féle alapítvány mikénti kezeléséről, a segélyzésben részesülő honvédekről stb.

* (A miniszterelnök estélye) fejezte be a koronázási ünnepélyeket e hó 12-én. Az estélyen a még akkor Budán időző főhercegek is megjelentek. Meg voltak hiva a még körünkben mulató idegenek s a törvényhozás mindkét házának tagjai. A vendégek nagy számát a miniszterelnök ur nagyfényű termei csak úgy fogadhatták be, hogy azokhoz egy rögtönzött és igen izletes pavillon csatoltatott. A diplomatiának tagjait, a külföldi vendégeket is meglepte az estély fénye s hölgyeink szépsége. A kedélyes mulatság éjfél utánig tartott. Érdekesnek tartjuk megemlíteni, hogy a beiga követ a házi urat felszólítá, ismertetné meg Arany Jánossal. A házi ur zavarral bár, de őszintén bevallotta, hogy költöket nem szoktak előkelő mulatságba hini, ha csak nem képviselők is egyszersmind. A követ bámulást fejezte ki.

* (A magyar történelmi társulat) alakító ülésében elnöknek gr. Mikó Imre, első alelnöknek

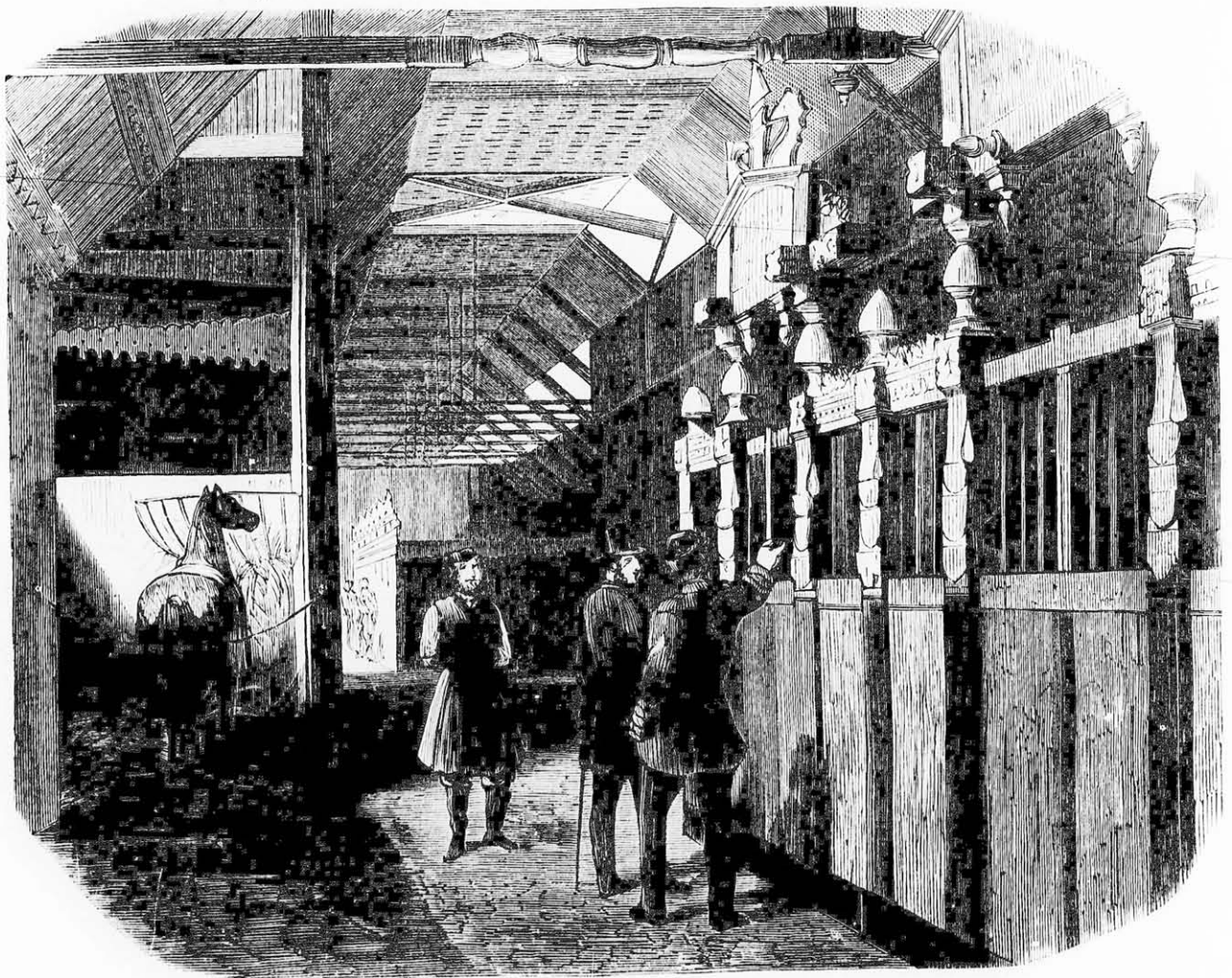
Harmadik évi folyam.

25. szám.

Junius 20. 1867.

A párisi világkiállításból.

Oroszország az ideán mindenkép igyekezett ki- | ezen birodalom műveltsége és ipara terén egy

Orosz istálló a párisi világtárlaton

mutatni, hogy nemcsak birodalma terjed ki két | szersmind saját nemzeti irányban halad, melyet a
világrész igen jelentékeny részeire, hanem hogy | feléje kacsintgató népek nagy-szláv iránynak,

Szent-Pétervárott azonban nagy-orosz törekvéseknek neveznek.

Hogy nemzeti, műveltségi és ipari életét feltüntesse, ezen célból — meg politikai tekintetektől, vagy talán legkivált ezekből — hozták létre az idén Moszkvában a nagy szláv népművészeti kiállítást, melyen egyszersmind a szláv ipar, művészet és tudomány is képviselve vala, míg más részről a párisi világtárlaton, a nemzetek ezen békés küzdelemén is erősen képviselteti magát Oroszország.

Különösen feltűnt Párisban az oroszok építkezési modora, melytől bizonyos kezdetleges eredeti stílt nem lehet megtagadni. Tudjuk, hogy a legkifejlettebb s remekeikben ma is csodált építkezési stílek első alapjukat fejlesztőik éghajlati viszonyainak, a lakó földjük által követelt életmódnak és szellemük sajátos vonásainak köszönik. A hideg éjszakon soha sem 'szülemlert volna meg a nyílt oszlopsoros görög építkezés s nem dél meleg égöve, élénk képzelmi népe között a homályba vesző komor góth stíl.

Oroszország építkezésében a fa játszik főszere-

pet. Nemesak végtelen erdei, nemesak igen sok helyütt szilárdabb építkezési anyagban való hiánya s a jobb közlekedési eszközök gyér volta okozzák ezt, de befolyását — mint már fennebb említők, itt is gyakorolja az éghajlat. Valamint Svájc havasain, úgy Svéd- és Norvégországok rideg völgykatlanaiban is jobbra faházakkal találkozunk s pedig azon egyszerű természeti okból, mert a fa egyéb szilárd anyagoknál rosszabb melegvezető, azaz jobban: nem hűl át oly gyorsan, mint a kő.

Oroszország tehát ily faházakat s különösen istállókat is állított ki a párisi Marsmezőn, melyeknek bizarr faragványai minden látogatót megáldítanak. Ha az ó-görög egyházi festészet bizarr szent képeit orosz stíliieknek állítják, ezen különös faragott díszítményeket is bizton orosz modornak mondhatjuk. Eredetiek, hanem — izlés-telenek.

Itt bemutatott képünk a cár istállója egy részletét állítja elénk, úgy, a hogy annak másolata a párisi világtárlat számára készült.

Szegény ember háza-tája.

Már biz itten, mind hiába,
Bárki nézze, bárki lássa,
Oly igaz mint egy az Isten,
Valami nagy birtok nincsen.

Akár erre, akár arra,
Itt a pince, ott a kamra,
Nem talál itt, nem a jó szem:
Még az executió sem!

Itt üresség, ott üresség,
Megnyitom ha ej no, tessék;
Nem kell mitse félni tőle:
Ez s az elvesz tán belőle.

Ott a pince. Hej de más volt,
Hordó benne egy rakás volt;
Hol van az a régi idő?
Talán soha vissza sem jő!

Hordók szépen sorban álltak,
Majd hogy maguk nem kínáltak,
Krétaival kiirva rajtuk:
Hányadiki s milyen fajtuk.

Nincsen az az édes anya,
Ki magzatját úgy mosdassa,
A mint én azokkal tettem,
Végig — végigtörülgettem.

Törülhém már, de nincsen mit,
Kínálnék már, de nincsen kit,
Bort megittuk, fát: *megettük*,
Barátságot elfeledtük.

Hát a kamra? Hej a kamra!
Rá se ismerék magamra;
Se magamra, se reája!
Még csak az egér se járja!

Póe, fogas, igaz, megvannak,
Pütyög rajtuk egy pár madzag,
Szomoruan, elhyszálva,
Mint a gyásznak pántlikája.

A szalonna — félarasznyi —
Hogy tudott, hajh. úgy elaszni?
Sonka, oldal: mind eltűntek,
Szárnyuk sem volt, — elrepültek.

De nini az istállóban,
Mi az ottan, a manóban?!
Farka is van, szarva is van:
Riska volt ez, riska — hajdan.

Akkor, — dézsa-számra adta,
De most szörnyen megtagadta;
És ugyan hogy' is tejelne:
Olyan, mint a kész gereblye.

Már a bögést is felejtí,
Csak úgy el-elvétve ejti,
S belefárad, szegény pára:
Te is végzed nemsokára!

. No de se baj, így is jól van,
Sohse éltem ily nyugodtan;
Házam éjjel nappal nyitva,
Senkitől se háborítva.

Veszhet a kulcs, törhet a zár,
Bánja gólya, mitse tesz már;
Jó barát, vagy gonosz ember,
Erre még csak nézni sem mer.

Holtig, valahogy csak élünk,
Aztán semmi bajunk nekünk,
S ki majd akkor nyomunkba lép,
Lásson jobbat, tegye másképp!

György Vilmos.

A z á l o g h á z b a n .

— Életképek. —

I.

A zálogház!

Nincs mit kacagni e szó felett; a nyomor, megaláztatás és fájdalom könyeitől nedves annak minden betűje.

Az elbizakodott és könnyelmű, meghajtott fővel keresi föl a zálogházat, hogy napjait a nyert segélylyel némileg enyhíthesse.

Sue megírta a „Párisi titkokat.“ Utána mások ezer meg ezer másféle titkokat irtak, melyek nem voltak ugyan párisiak, de elég hajmeresztők arra, hogy a közönség mohó kíváncsisággal szedje magába, és fölkutassa a társadalmi kloakákat, melyekben a sötét keretű bűnök s a félszeg civilizáció átkait hirdető vérlázító események egymásra halmozódnak össze. Mi ugyan e dolgokat sokkal tisztább helyen is feltalálhatjuk.

Lépjünk be egy zálogházba. Föltárulnak itt előttünk az emberi szív titkai, együtt találjuk itt az életben előforduló mindennemű megható és szívet rázó esetet, s ha nem is oly természetfeletti színben, mint Sue regényeiben, de legalább megvan az a szomoru előnye, hogy a valóság sivar köntösében áll előttünk.

A zálogház oly forrás, hova napjában százan kint tódulnak, a nélkül azonban, hogy égető szomjukat lecsillapíthatnák; azon bibliai Jákob lajtorjája, melyen mindenki kétségbeesetten kusz föl felé, mikor már a zugó örvény sutorog alatta; azon süppedékes talaj, mely szomoru vége a fényes kezdetnek, vagy tán gyakrabban fájdalmas vége a már ugy is szomoru kezdetnek.

Jer szíves olvasóm, siessünk át e komor kinézésű udvaron, fel az alacsony lépcsőkön az első emeletbe; ne álljunk meg e halvány alakok előtt, kik beteges és csalódást tükröző arccal haladnak lefelé, láthatunk még ilyeket ott fenn elég számban, s a hol nem mulasztandjuk el élesebben is szemügyre venni őket.

Lépjünk be mindenek előtt az órák és ékszerrek számára kijelölt terembe; ne ijessze vissza önöket e hosszú, homályos ür, éktelen egyformaságával, durva korlátaival és rácsozatával. Ennek így kell lenni. Ez igen bölcs intézmény, és nagyon

gyöngéd gondoskodás. Tekintsenek csak kissé körül, és csakhamar világossá válik minden önök előtt.

Nézzenek végig ama hosszú soron, mely párosával a korláthoz támaszkodva, türelmesen várakozik, míg sorsukon a rácsozott nyílás, ha csak néhány napra is, könnyíteni fog.

Ez alakok csaknem kivétel nélkül azon szegények sorába tartoznak, kik saját hibájok nélkül napról napra szegényebb és nyomorultabb helyzetbe süllyednek; a pompa és fény e helyen csak gunyként szerepel, s a szegény megalázott szíveken csak mélyebb sebeket vág.

Önök csodálkozni látszanak, hogy e helyen ily sok nővel s oly kevés férfival találkozunk? Pedig a magyarázat oly közel fekszik. Szegény embernek nincs ideje a nehéz napokban, kezét óra hosszat összedugni henyén, s mert, az igaz, hogy ez a férfiakra lealázó, a férfiúi büszkeség nem engedi meg a zálogházba való menetelt; erre a nő alkalmasabb; a fölyett pénzt azonban utólagosan elkölteni, már természetesen kevésbé sérti a férfi büszkeségét.

A sorok zajtalanul vonulnak mindig előbbre, és a néma esend is, melyet csak olykor szakít félbe egy-egy susogás vagy sohaj, oly leverő hatást gyakorol reánk. Pedig az is oly könnyen megmagyarázható.

A kinosan feszült várakozás mindig néma, s ez ünnepélyes esend nem más, mint a szegénységnek önmaguk iránti tisztelet-köteles — adója. Vessünk csak egy éber pillantást a nyílásra, hol a becsüs hivatalos komolysággal végzi teendőjét.

Legelől egy zömök női alak áll, sötét és határozott vonásokkal. Azon jellemek közé látszik tartozni, kik nem görnyednek meg a nem érdemelt szerencsétlenség súlya alatt, sőt daccal és kihívólag állnak vele szembe. A kezében tartott arany óra-lánc ajándék volt, mivel a jobb időkben férjét, születése napján lepte meg.

Óh azok szép idők voltak, szíve fiatal, s érzéssel telt a kiesordulásig. Akkor még tudott szeretni és remélni. Azóta maga a férj tépte ki darabonként a szegény nő szívéből a verőfényes álmokat, míg

végre nem maradt egyéb hátra tompa fásultságnál. Most már egész közönyösen viszi jólétük utolsó maradványát, azon óra-láncot, mit egykor dobogó szívvel nyújtott át — a zálogházba. És ez az utolsó áldozat, mire ugyan már többé nem férje, hanem gyermekeiért határozta el magát. Ha nem tér magába, jó, akkor ő is fogja tudni, mit kell tennie.

Csendes éjjeleken, gyakran durva szóváltás, lárma és veszekedés riasztja föl álmaikból a szomszédokat, a harc elkéseredetten foly, és senki sem mer a békítő szerepre vállalkozni, mert az egymás iránti gyűlölet, az egykor szerető szívek legmélyén ver gyökeret, melynek csak akkor lesz vége, ha a szívek is megszűntek dobogni.

A szegény asszonyt gondolataiból fölriasztá a körüle támadt nyugtalanság. Szétnézett és mellette, egy zilált vonásu és halovány arcú lányt pillantott meg, kinek szemei, a sok sirástól és viasztástól veresek voltak.

— Nos lelkem — szólítá meg a siránkozót, —

talán mulaszt valamit, hogy úgy tolakodik? itt biz az az első, ki előbb jön.

— Az istenre kérem önt asszonyom, — rimánkodék a lányka, adja át helyét, haza kell sietnem, anyám haldoklik.

— Anyja? — kérde a zömök nő, elkomorlyodva, és fürkészőleg tekintett az előre igyekvő lány könyves arcába, azután karjánál fogva rögtön saját helyére tolta, és gondolatokba merülve, újra a korláthoz támaszkodott.

A fiatal lány azalatt remegő kézzel nyújtott át a becsüsnök egy régi divatu nyakláncot, mit egykor talán még nagyanyja viselt, s azt is csak ünnepeken, és már évek óta mint szent ereklye, gondosan pamutba tekerve félre volt téve, s most mint kiáltó ellentét a múlt és jelen között, kibontatott a puha pamut közül, hogy a kemény szűkség nehéz napjaiban enyhítőül szolgáljon.

(Vége köv.)

Csukási József.

Damjanich tábornok.

Többé nem üldözött a honvéd név. Árváuk, özvegyeik, rokkantjaikról koronázási ajándékával maga gondoskodott a fejedelmi pár, s a miért ök vittak, hét évig volt később békés alkudozás tárgya a trón és nemzet között.

Emlékezzünk meg hát időszakonként a régiekről, s emlékezzünk ezek közt első helyen a „*rettenthetlen óriásról*.”

A magyar tábornokok közül egyik sem volt oly népszerű hős, mint épen Damjanich, — mondja a „*Forradalom férfiai*” írója.

Már mint kapitány a cs. hadseregben, elveszté előljárói kegyét a magyar ellenzékkeli szövetsége miatt.

Azon nemtetszés dacára, melylyel minden tiszt tekintetett, ki magát politikába keveré, Damjanich mégis mindig szorgalmas látogatója volt az ellenzéki köröknek.

Midőn a márciusi nap a császári gondolkozása s az ugynevezett patrioták közti nagy hézagot kiténteté, ekkor a szerb óriás, Damjanich kapitány, oly nyíltan szegődött a Kossuthi nyeremények védőihez, hogy a parancsoló ausztriai tábornok őt Olaszországba rendelni látá magát kénytetve.

A Batthyány-miniszterium közbejötté azonban megtartá e veszélyes harcost az országban, s egy akkor még rendezetlen csapat őrnagyává előlépttetett.

A temesvári nemzetőrség ugyanekkor alezrede-

sül kíváná magához; ha ez megtörténik, ugy e városban hihetőleg a háromszin diszlett volna.

Később ezredessé, végre tábornokká neveztetvén ki, Magyarország délkeleti hadjáratában tünteté ki magát, s nevéhez nem egy győzelem volt kötve, de esatavesztés egy sem.

Alibunár- és Lagerdorfnál Damjanich katonáit személyesen vezette rohamba s tünteté ki magát. Valóságos réme volt szerb hitsorsosainak.

Legnagyobb vezéri tette a szolnoki csata volt. Ügyes tábornoki főnöke, Kleinheine, ki később Buda ostrománál elesett, oly pontos tervet készített arra, s Damjanich oly tüzzel vivé ki azt, hogy a Kargerdandár majdnem egészen megsemmisítettett, s az összes podgyász, valamint a Tiszán inneni elsáncolt hídfő minden ágyujával a magyarok kezébe jutott.

E csata után nemsokára találkozott Görgeivel, ki ellen akkoriban a magyar forradalmi közvélemény a váci proklamatiók, valamint a tiszafüredi zavarok miatt, már többnemü gyanuskodással lépett föl, mitől Damjanich — a forradalomnak, annak minden tulságaig pártolója, — szintén nem maradhatott ment, kivált miután bizalmát Görgei iránt nem egy a tekintélyesebb katonai egyéniségek közül is nem egészen alaptalan gyanúsításokkal igyekezett aláásni.

Lehetetlen vala tehát, hogy első találkozásuk ment legyen minden hidegségtől; ő a forradal-

mat annak végecéljával komolyan akarta, s azért a határozott politikai színezetet felölteni vonakodó Görgeit a nyílt Damjanich nem fogadható nyílt karokkal, bár mint katonát imádta is.

Azonban mint merőben positiv lélek, érezte egy mindnyájuknál nagyobb tehetségű fővezérnek, egy katonai vezérléleknek szükségét. Az akkori fővezérben, Vetterben, kit mindig iskolásdinak nevezett, nem lel fel azt; önmagát pedig soha tul nem becsülé.

Igy történt, hogy Görgeinek ragyogó vezéri tehetségeivel csakhamar megismerkedvén, őt a magyar hadseregek élén örömmel üdvözlé.

Nem sokára következett a Hatvan-tól Rákossig terjedő nagy egészségéti esata, melynek fényes kimenete nagyrészből az ő bravourjainak tulajdonítható.

Midőn a tápióbicskei esata alatt, hol Klapka nagy veszteséggel visszaveretett, ennek segítségére küldetett, ekként szöla Görgeihez: „Tehát Klapka barátunkat mindig én segísem ki a sárból?” S ezzel a csatába sietett, s alig néhány óra, és új dicsőség babérja lengett homlokán.

Damjanich volt szintén, ki Vácot rohammal vevé be, hol a vitéz es. tábornok, Götz halálosan megsebesítettvén, a magyarok fogásába esett; a nagysarlói győzelem dicsősége pedig egészen az övé.

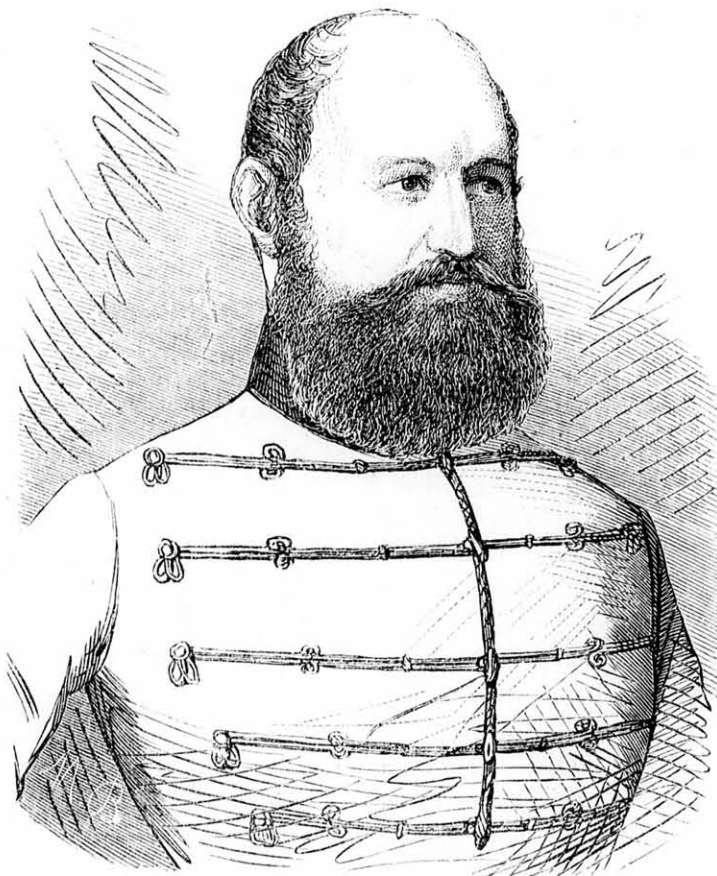
Később Komáromnál sétakocsizás alkalmával, midőn Debrecenbe volt menendő, átvenni a sergek főparancsnokságát, a lábát töré. E sérülése

okozá, hogy az utolsó magyar hadjáratban részt nem vehetett.

Mint önálló parancsnoknak, utolsó ténye Aradvárának átadása volt, mely Görgei tanácsára tüstént a világi esemény után be is következett.

Oct. 6-án hágott Damjanich is a vérpadra, hidegen, büszkén, mint Ney, s daccal utalva vissza a „Hauptmann Damjanich!” megszólítást.

Termetére óriás, minden viszontagság ellen megédzve, vitéz a hihetetlen vakmerőségig, vakon engedelmeskedve a hol kellett; dühös és kitartó a megtámadásban, mint alvezérnek párját nem lelhetni.

Damjanics, magyar tábornok.

Ágyuszó volt a legkedvesebb zenéje, s derék verekedés főgyönyöre. El lehet róla mondani — említi egy német lap — mit Schakespeare Percyről: „Ez embernek nincs jó kedve, ha csak roggelire hét-nyolc darabnyi ellenséget agyon nem vert.” S igaza van.

Kossuthoz kitünő előszeretettel ragaszkodék. Midőn ez a betegen fekvőt meglátogató, s részvételt mond: fél kezem adnám önnek fél lábáért. — „Oh én akkor, — mond a szerbek réme, — nyakamat tartanám.”

A mily bátor volt, oly gyorsan feltalálta magát. Egyszer a

szerbek éjjel támadák meg. A téli hidegek dacára ő és serge egy ingben álltak ki s megfutamították azokat.

Szerb származásaért sokan még őrnagykorában árulóknak tarták, de ő azok véleményét fényesen cáfolá meg a tettek mezején.

A Széchenyi-hegy.

A budai hegység testvér-fővárosunknak legkiesebb és legkedvesebb kirándulási helyét képezi. Pestnek a város-erdőn és a por nélküli Oreykerten kívül más közmulatója nincs, és így nem

csodálhatjuk, ha a Széchenyi-hegyet és a zugligetot látogató közönség legnagyobb részt pesti kirándulókból kerül ki.

A Széchenyi- vagyis régibb nevén Svábhegy

— mivel 1686. Buda ostromakor a svábok e hegyen tanyáztak — a képünkön alkalmoszerűen bemutatott királyi palota, illetőleg várhegy mögött fekszik, melytől a szép fekvésű és jó levegőjű Krisztina-város választja el, balra a fűvészek előtt ismeretes Farkas-völgye keríti, jobbról a kis Zugliget képezi a határvonalat. Három kényelmes út vezet föl a hegytetőre, melyen a mellékelt rajzunkban bemutatott *kápolna* áll. A kápolna a Széchenyi-hegy lakóinak adakozásából épült, és elhunyt primásunk által szenteltetett föl. E csinos kápolna mögött van az iskola, tetején haranggal. Ez iskolába leginkább a hegyen lakó majorosok gyermekei járnak.

A kápolnával szemben az utfélen van Sauer vendéglője, melyben legnagyobb kényelmet és ellátást nyer a kiránduló. E vendéglő mögött, dombszerű emelkedésen fekszik, árnyas fák által körbezve, ragyogótollú regényírónk és publicistánk: *Jókai Mór nyaralója*, szép, panorámaszerű, nyílt kilátással a testvér fővárosra, a nyugodt folyású Dunára, Csepel szigetére, a budai vaspályára stb. A látvány, melyet itt élvezünk, oly nagyszerű, oly megragadó, melyet a Széchenyi-hegy más pontján alig találhatunk. A ház, melyben a sokoldalú, mindenben jeles ember — mint Jókait nevezni szeretik, — lakik, egyszerű svájci stílusban emelt földszintes épület, tág verandával, melynek egy része üveggel van borítva; elől csinos virágágyakkal, oldalt lombdús fák ágai hajolnak az izletes lakra. A ház előtt, néhány lépcsővel lejjebb gyümölcsös és szőlőkert terül el. Tudva levő, hogy Jókai nagy elfoglaltatása mellett szenvedélyes kertész, s dinnyéi mint kitünők ismeretesek. *)

Ha Jókai nyaralójától kissé jobbra tartunk, a „Vadásztanyához“ jutunk, mely szintén jónövű vendéglő; itt már szemünkbe tűnik báró Eötvös József oktatásügyi miniszterünknek szintén svájci modorban épült s magasan fekvő díszes nyaralója. Nagyobb mint Jókaié, és két oldalt folyondárral befutott emeletes épületek állnak, melyek közt a nyílt kilátású tág folyosó fut végig; innen nyílnak a lakosztályok. A nyaralóra minden oldalról dusan felfutó folyondár, mely csak az ablakokat s az erkélyt hagyja üresen — az egész épületnek nem csekély regényességet kölcsönöz, s kedves benyomást gyakorol a szemlélőre. A fo-

lyósóról szintén gyönyörű kilátás nyílik Buda-Pestre, a Rákosra stb.

Innen árnyas cser- és bükkerdőség közt vezet az út le a Friedvalszy-villáig, melyet csinos külseje és eredeti építésmódja miatt szintén bemutatunk olvasóinknak. Az egész nyaraló XV. századbéli lovagvárat ábrázol, góth diszitéssel, cimerekkel, őrtoronnyal, erkélyekkel ellátva. Az épület maga emeletes; előreszét bástya foglalja el, mintegy védve a várat a netáni betörés ellen. A bástyafal alatt virágos kert van, úgy szintén a vár udvarán is, honnan szép kilátás nyílik. E nyaraló-várba tág lépcső vezet föl a jobb oldalon. A bemenet fölött emelkedik a 10—12 öl magas torony, csúcsán szélkakas nemzeti zászlóval. Elismerést érdemel Friedvalszy úr, e derék természetkedvelő, ki a Széchenyi-hegy nyaralóinak számát ily eredeti csinos épülettel szaporította.

A Széchenyi-hegy legnagyobb, legkényelmesebb és talán legszebb nyaralója a Perger-féle. Ez a hegy észak-nyugati oldalán fekszik, nagy területű angol kerttel és kaszálókkal körülvéve. Ez emeletes épület a legszebb modorban épült. Az épület előtt kinyúló verandára 12 lépcső vezet föl, melynek csinos vaskerítését repkény futja be. Innen nyílik a nagy tekéző vagy ebédlő terem, melyből tágas folyosóra jutunk, s itt vannak a cselédség lakosztályai, konyha stb. Az emeleten díszes terem, lak- és hálószobák. Van még egy emelet, de ez inkább félemeletnek mondható.

Az épület belső diszítése igen öszhangzatos a külsővel s ez nem kevésbé emeli azon kedves képzelődést, mintha valóban Svájce havasainak házikóiban éreznők magunkat; emeli még ezen képzelődésünket azon nagyszerű panorama is, mely e ház erkélyéről szemünk elé tárul. Balról a Zugliget s János-hegy teljes pompájában, a Hársfahegy, melynek aljában a „Szép juhásznő“ legeltette hajdanában juhait és báránykait, s kíváncsian tekint szemünk az alant elnyúló utra: vajjon nem jön-e még Mátyás, a kedves. Látszanak ide a lipótmezei országos tébolyda s a Laszlovszky, a budai kocsik célpontja, mivel csak eddig szállítják a kirándulókat, a többi utat gyalog kellvén megtenni, ha felsőbb célokat tűztünk ki magunk elé. Jobbra látjuk Pest északi részét és Buda várát.

A nyaraló parkja a legrendezettebbek egyike, számos virágágygyal, cserjésekkel stb.

E nyárilakot most a királyi gyermekek részére szándékozzák kibérelni, s e végett a királyné is meglátogatta, s valószínű, hogy az idei nyarat a királyi gyermekek e nyaralóban fogják töl-

*) Nemcsak kertész, hanem ritka bortermelő is. Nagy költséggel s kimondhatlan fáradsággal műveli e magas hegyen a tokaji szőlőt, melynek aszú terméséből szívesen kínálja meg kedves vendégeit, a kik *drágább* bort *bizonyára* sehol sem isznak. (Szerk.)

teni, mivel a Kochmeister-féle nyaraló körül a gyermekek közt a himlő járványos. A próbakocsizásokat a lovak szoktatása végett már megkezdették.

A Széchenyi-hegyen van még e lap kiadója, Emich Gusztáv nyaralója is, melynél nem rég ezüst lakodalma alkalmával fáklyásmenettel tisztelkedett nyomdai személyzete, s van ezenkívül számtalan más nyaraló, leginkább tökepénzesek s házbirtokosok tulajdonai.

A mi a Széchenyi-hegy kellemeit kissé türethenné teszi, az a víz hiánya; van ugyan a kápolna mögötti ut mellett két kut is: — egyik Mátyás király kutja, melyből az ő idejében esővezet vezette föl a vizet a várba, — de ezek vízbősége nem elegendő a kint lakó családok szükségleteire, s így az utóbbi száraz év alatt a Dunából is hordtak fel vizet. Abbé Richárd, a híres forráskutató sem birt itt dús, gazdag forrást

fölfedezni. Így tehát e kellemetlenség már megmarad a Széchenyi-hegy lakóinak részére.

Másik feltűnő baja a Széchenyi-hegynek, valaminek a Zugligetnek, — melyet szintén be fogunk mutatni olvasóinknak, — az utmutató táblák hiánya. Ha az ember nem ismerős, vagy nem tette meg már néhányszor ezen utat, bizony nagyon nehéz eligazodnia e sok szép kilátást nyújtó erdős hegyen; órákig elbolyonghat, míg eljut oda, a hová szándékozott. Ennél fogva figyelmeztetjük a budai — most már alkotmányos — hatóságot, mikép nem volna rossz a testvér-főváros lakosságának ez egyedüli regényes kirándulási helyét — hová az idegeneket is méltán büszkélkedve elvezetheti — a kényelemért utmutató táblákkal ellátni.

Minden évben Pünkösöd hétfőjén népiünnep tartatik a Széchenyi-hegyen, melynél főszerepet játszik a kintorna (verklí) és a tánc.

Liptay Pál.

Kossuth száműzetésében.

Kossuth 1851-ben ősszel érkezett Kiutáhiából Angliába, s rendkívüli lelkesedés és tömegek fogadták úgy Southamptonban, hol partra szállott, mint Londonban, hol érkezését várta mindenki.

Kossuth Frankhonon át akarta megtenni útja végső részét, de midőn az amerikai köztársaság által Kis-Ázsiából való elhozatalára rendelt *Niagara* hadihajón Marseilles-be ért, azt kívánták tőle, hogy ígérje meg, mikép nem fog politikáról beszélni s népküldöttséget fogadni. Kossuth nem akarta magát semmi ilyesre kötelezni, s a következő az lett, hogy nem engedték meg neki az átutazást Franciaországon. Az „államesin“ ekkor már főzte tervét s félt, hogy Kossuth szava felizgathatná a népet a szabadság mellett. Marseillesből tehát ismét a tengerre utasított vissza — hol többnyire beteg volt, — s Gibraltár felé kellett Angliába mennie.

Marseillesben történt azon érzékeny eset, hogy egy munkás, kit a rendőrség nem akart a hajóra internált magyar vezérhez eresztetni, beugrott a tengerbe s oda uszott a hajóhoz. S ekkor, ezen „munkás“ kezét szorítva, írta K. a marseillesi híres és gyönyörű levelet a franciákhoz.

Marseilles-ből Southamptonig kitűnő fogadásokban részesült. Speziában az olaszok részéről, Gibraltárban az angol várparancsnok és tisztikar részéről s Lissabonban a királyi család és kormány s az egész lakosság részéről.

Londonban ünnep volt megérkezése s megjele-

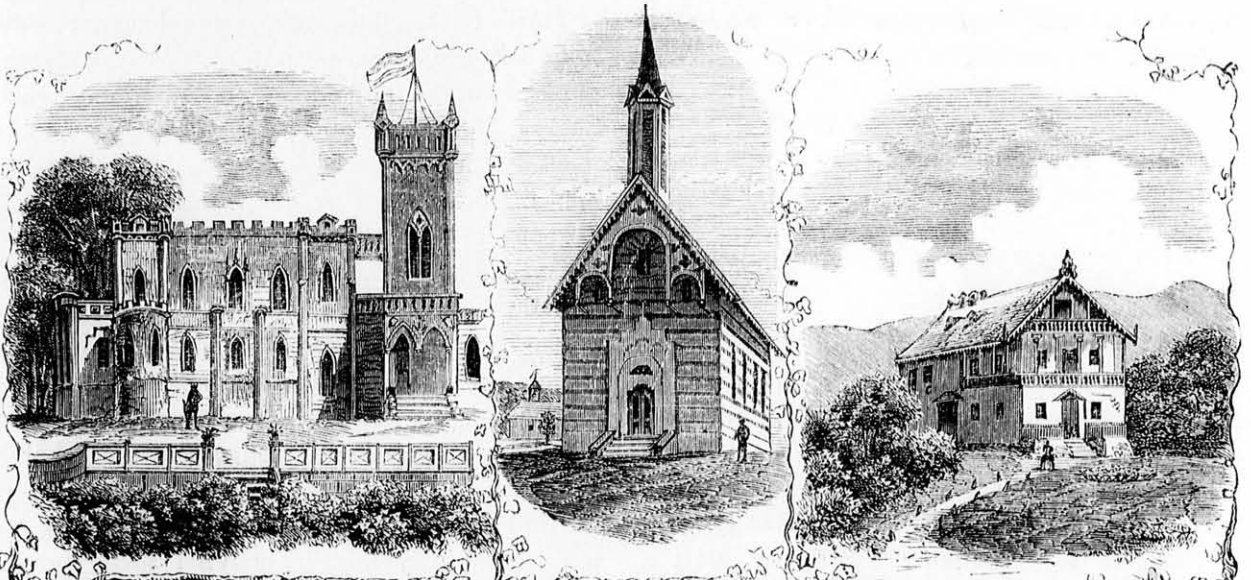
nése minden felé, kivéve a kormányt s az arisztokratia nagy részét, melyeket a marseillesi *democrat* levél elhidegített irányában.

A polgárság és nép s a szabadelvű irodalom hódoló tisztelete azonban annál melegebb volt. Roppant népgyűlések tartattak fogadására, s a *city* hatósága kinevezte őt London városa tiszteletbeli polgárává. Azon napon, midőn diplomája átvételére ment, az óriás város legnépesebb részein megszünt minden üzlet s a körülbelül három angol mérföldnyi utcavonalon, a Kossuth lakása s a Guildhall közti egész hosszú úton, ünnepnapot tartott minden bolt, s nem járt más kocsis, csak az, a melyben Magyarország nagy hontalanja állott, üdvözöltetve a tenger-néptől, mely élő járdaként szegélyezé a szenvedő nemzetjog, a becsületes szerencsétlenség s a tiszta hazafiság képviselőjének diadalmenetét.

Kossuth ez időben tetemes pénzüsszeget szerezhetett volna, ha elfogadja mindazt, a mi neki személyesen ajánlatott; de ő kijelenté, hogy *maga részére* nem fogadhat el semmit.

Hasonló nyilatkozatot tőn Amerikában is, hol a kongressus fogadá ünnepélyes ülésben s a nép vendége volt az egész nagy Unióban.

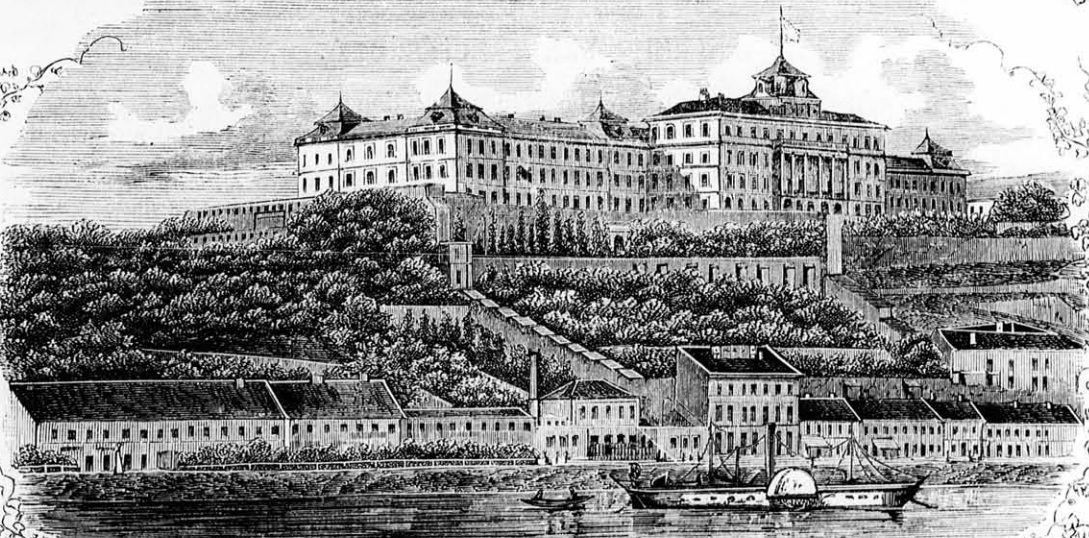
Angliában és Amerikában a magyar ügyről tartott rendkívüli szónoklatainak száma meghaladta a 300-at. Az ékesenszólás körútja volt ez a szent jog érdekében, szabad népek közt. A világ

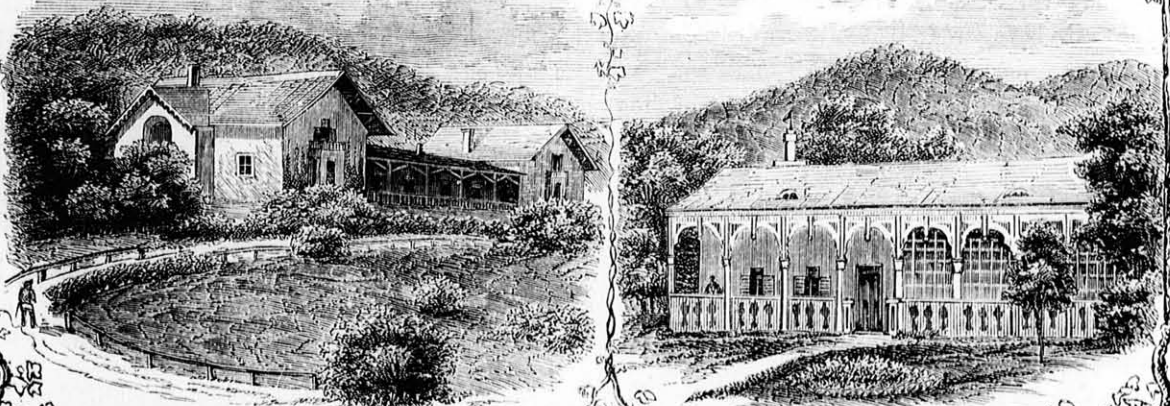
FRIDVALZKY VILLA

KÁPOLNA

PERGER VILLA

BUDA

EÖTVÖS NYARALÓJA

JÓKAI NYARALÓJA

Széchenyi-hegyi képek.

ösmerni tanuló a magyart, kiről addig csak annyit hallott, hogy vitézül harcolt szabadságáért.

Kossuth jelenleg Turinban van, hova Párisba tett látogatása után ismét visszatért. Nem bir soká

végnyugalom álmát, s el egyetlen leányát, ki Genua tengere mellett hanyatlott kora sirba.

Kossuth nővérei: — Rutkayné, Meszlényiné és Zsulávszkyné New-Yorkban telepedtek volt le

távol maradni fiaitól, mi nem is csoda, annyi családi veszteség után, mi a hontalanság keserveit tetőzé.

Kossuth elveszté anyját, ki Brüsszelben nyugszik, két nővérét, kik Amerikában alusszák a

anyjuk halála után a két első csipkekereskedésből tartá gyermekeit, az utóbbi egy nagy boarding-house (étkezőterem) vezetése által tartá a magát. Nem volt szerencsésük.

Most már csak Rutkayné él New-York mellett.

Alvilági képek.

Földalatti vizek.

(Honnan nyeri az alvilág vizét? — Földünk külső kérge kiválólag agyag és homok. — Mindkettő szükséges — Feneketlen kut. — Édes vízforrás a tengerben. — Kutak, források képződése. — Szökő- és artézi kutak. — Puits de Grenelle Párisban. — Artézi kutak Velencében és Algirban. — Időszaki források. | A Geysir és Strokkur Izland szigetén. — Mi e tüneménynek szülő oka?)

A roppant terjedelmű tengerek folytonosan adóznak a napnak, a mennyiben t. i. ez utóbbinak melege az oceánnak vizét párolgásra készíti, s ez által tartalmát szakadatlanul csökkenti. Az így kiszabadult párák a légkör magasabb rétegeibe emelkedvén, felhőt képeznek, utóbb pedig hideg által víz-cseppé sűrűdve, termékenyítő eső alakjában jönnek vissza földünkre.

Ennek egy részét a gyors folyók csakhamar visszashállítják eredeti helyére — a tengerbe; más része mielőtt ide érne, ujjalag elpárolog; de legnagyobb része a lyukacsos földrétegeken átszivároghatva a föld alatt gyülemlik össze és képezi azon kimerithetlen víz-készletet, melyből a források, kutak, patakok és folyók nyerik eredetüket és táplálékukat.

Földünk külső kérge főleg víz — áthatatlan agyag — és a vizet átbocsátó homok-rétegekből áll; e két ellentétes természetű réteg mikénti elhelyezésétől függ egyszersmind a földalatti viznek beosztása; a homok képezi ez utóbbinak csatornáját, a vízáthatatlan agyag pedig e csatornának oldalfalát. E két tényezőnek összhangzatos egyesítése nagyfontosságú kérdés az állat- és növényélet kifejlődésénél. Képzeljük u. i. bolygónk külső kérget teljesen homok állományúnak; nagy mennyiségű viznek befogadására volna ugyan ily állapotban képes, ámde ebből egy kristálytisza forrás, patak, vagy folyó sem fakadna, mert az itatós papír természetű földburok az [eső csepjeiből — a helyett hogy ezeket számunkra összegyűjtené és átszűrné, — midig csak önmagát telítené. De mi lenne növényzetünkben azon esetre, ha földünk külső köpenyét kizárólag vízáthatatlan agyag képezné? A rá-hulló eső, zápor alkotna ugyan sebesen rohanó folyókat, roppant terjedelmű tavakat, mocsárokat; de le a földbe, a növénygyökeréhez az éltető nedv soha nem hatolhatna; kopár sivatag és bűzhödő mocsár borítaná a föld színét.

De hála legyen a Gondviselés bölcs intézkedésének, bolygónk külső kérge is a földszini élet előnyére van művésziileg berendezve. Ha földünk átlátszó üvegből volna és a belsejében létező víz pirosra volna festve: épen úgy látnók azt vizerekkel átszöve, mint látjuk testünk bámulatos össz-

hangzattal szerkesztett vérkeringését. Lássuk e beosztást főbb pontjaiban.

A föld alatt összegyülemlött viz gyakran roppant terjedelmű üregeket tölt be; ezek az alvilág tavai, melyek sok esetben közvetlen kapcsolatban állanak a földsziniekkel.

Franciaország anjoui hercegségében létezik egy 18—24 láb átmérőjű forrás vagy inkább mélyedés, mely „feneketlen kut“-nak neveztetik. E kut olykor kiárad és sajátzerű halakat vet ki nagy mennyiségben, világos jelül annak, hogy a mélyedés nem egyéb, mint egy földalatti tónak nyílása.

Néhány év előtt egy mély kut furásánál Párisban a furó hirtelen kisikamlott a munkások kezéből és mintegy 20 lábnyira sülyedett; néhány perc múlva nagy erővel tört fel a víz és a véletlen eset megfajtése készen volt.

A folyók rögtöni eltűnése hasonlóan földalatti vizek tartók létezésére mutatnak.

Karinthiában, Krajnában és Dalmátiában igen gyakori az eset, miszerint a folyók a földtől mintegy elnyelve, rögtön eltűnnek, és csak bizonyos távolságban törnek ismét elő. E körülmény kétségtelenné teszi, hogy e tartományok természetalkotta ivezeteken, üregeken nyugosznak.*)

A folyók ezen rögtöni eltűnésének és újbóli előtörésének kétségbe vonhatlan jelét látjuk több helyütt a tengeren, melynek fenekén gyakran édesvízi források fakadnak. Így Cuba sziget déli részén, távol a parttól, oly erővel tör elő az édes vízi forrás, hogy az általa előidézett törvényszerű hullámvás miatt e hely csak nagy óvatossággal közelíthető meg. Különben oly hajók, melyek a közeli szigeteken kikötni nem akarnak, e forrásból szokták magukat ivó vízzel ellátni.

Földünk belseje tehát nagy terjedelmű vizekkel, csatornákkal van áthálózva. Lássuk, mily törvény szerint lépnek ezek a földszini élet szolgálatába.

Ha egy U alakra meghajtott csöbe (1. ábra) vizet öntünk, ez mind a két szárban egyenlő magasságra emelkedik. Ily csövek közlekedő csö-

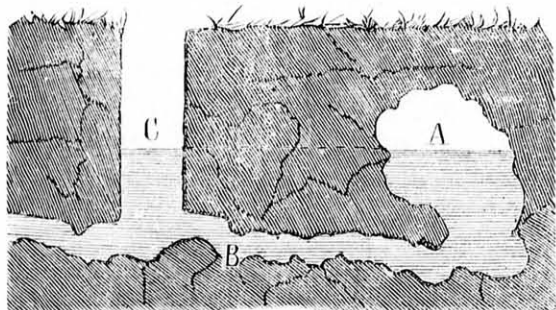
*) Ily tünemény van Biharban, Vaskoh határában.

1-ös ábra.

veknek neveztetnek, azon körülmény pedig, miszerint a víz-állás mindkét szárban egyenlő, a közlekedő csövek törvényét képezi. Ezen egyszerű törvény alá esik az összes földalatti vízmenyiség.

Képezze például a 2-ik ábra egy terület átmetszetét, A üreg a földalatti víztartót, B a vele kapcsolatban álló csatornát, és C a leásott mélyedést, például kutat. A fönnebb említettek szerint ABC valóságos közlekedő cső, melynek mindkét szárában kell hogy a víz egyenlő magasságra

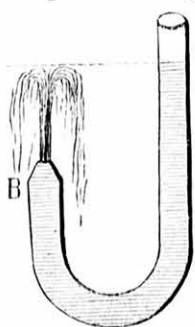
2-dik ábra.

emelkedjék; minél magasabban fekszik tehát a földalatti víztartó üreg A, annál jobban fel fog C kutban is a víz emelkedni. Ez a kutak képződésének egyszerű elmélete.

De menjünk tovább.

Képezze a terület átmetszetét a 3-dik ábra, melyen a vízvezető cső fölötti réteg C-nél oly vékony, hogy az könnyen átszakítható; az A-ból tóduló víz e réteget csakugyan áttöri, és mint forrás lép a föld színére. Gazdagsága vagy szegénysége természetesen A medence vízbőségétől függ.

Térjünk most egy pillanatra vissza az 1-ös ábrában rajzolt közlekedő csőhöz. Rövidítsük meg egyik szárát, míg a másikat hagyjuk meg előbbi nagyságában. Jelenlegi alakját a

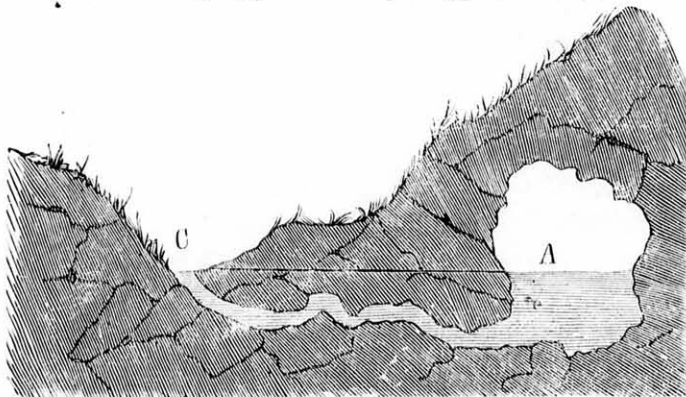

4-dik ábra.

4-dik ábra mutatja. A közlekedő csövek törvényének ezen esetben is állnia kell, vagy is a bele öntött viznek mindkét szárban egyenlő magasságra kell emelkednie; ha tehát A csőt toletöltjük, B-ből ugyanily magasra kell a vizsugárnak felszöknie; ezen alapszik a kertek, sétányok és terek díszét annyira emelő szökőkutak készítése, mint ennek remek példányait Párisban a Tuillériák kertjében, Róma és sok más város térein látjuk.

Ezen közelebb leírt egyszerű kísérletet a természet sokkal nagyobb mérvben állítja elő az *artézi kutakban*, melyek Artois francia tartománytól nyerték nevezetüket, hol is körülbelül a 12-ik században furattak először ilyen kutak. Az újabb időben óriási lendületet nyert géptan e téren is nagyon megkönnyíté az eddig számtalan nehézséggel járó kivitelt, ugyannyira, hogy jelenleg már minden civilizált tartományban, hol a talaj földtani szerkezete a sikerre némi reményt nyújt, az artézi kutak furása gazdasági szempontból igen nagy szerepet játszik.

A víz utáni sikeres kutatás legnevezetesebb példáját a párisi „*Puits de Grenelle*”-ben birjuk, melynek furatása több tudományos férfi sürgetésére kezdetet meg, s melynek keresztülvitelében a legnagyobb nehézségekkel kellett megküzdeni. Midőn már ezeröttszáz lábnyi mélységre hatoltak a nélkül, hogy a viznek csak némi előjelei mutatkoztak volna, a városi tanács teljesen lemondott a siker reményéről; — de nem a nagy természetbuvár, a híres Arago, ki eredményt jósló meggyőződésében még ekkor is tántoríthatlan volt; az ő tudományos tekintélye volt csupán képes oda vinni az ügyet, hogy a haszontalannak látszó munka tovább is folytattassék. Végre ezernyolcszáz lábnyi mélységnél, egy hatalmas lökés után, — mely a földet szinte megrengeté, — a furó egyszerre a legnagyobb könnyűséggel volt fordítható.

3-dik ábra.

„A furó eltörött,“ — kiált a munka vezetője, — „nagy vizre bukkantunk!“ és néhány pillanat múlva sustorogva tört elő egy magas vizoszlop. Hét év (1833. dec. 30 — 1841. febr. 26-ig) mult el e nagyszerű mű kezdete és bevégezése között, de a nagy fáradság és költség, melybe e kut került, gazdagon van jutalmazva ama roppant mennyiségű (naponként körülbelül 53 ezer akó) kristálytiszta, langyos víz által, melyet az szolgált.

A hasznot, melyet az artézi kutak egyes városokra és vidékekre árasztanak, felszámítani alig

lehet. Itt csupán néhány példának fölemlítésére szorítkozom.

Velencének az előtt azon esővizzel kellett beérni, mely részint nyilvános, részint magán cisternákban — szárazkutakban — gyülemlett össze. Ki ne ismerné az esővíz izetlenségét? — ha hasonlattal szabad élni, úgy áll ez a kut — vagy forrás vízhez: mint a sóatlan, fűszernélküli étel a kellően fűszerezetthez. Elképzelhető tehát az általános öröm, mely Velencét betölté, midőn 1846-ban a szt. Pál terén furt kút egy perc alatt 4¹/₂ akó vizet lövelt a magasba.*)

Az artézi kutak csodaerőjének azonban legfényesebb bizonyítéka Algir, melynek kopár talaja általuk több helyütt valódi édenné lőn átvarázsolva. Az érdem e tekintetben a franciákat illeti, kik 1856-ban roppant költséggel szállítanak ide furó készletet, s ennek segélyével megnyitották e tartomány számára a föld áldásdus forrásait. „A béke kutja,“ „áldás kutja,“ „hála kutja“ és hasonló nevek, melyekkel a benszülöttek az új forrásokat illeték, eléggé mutatják, mily hatalmas tényezői ezek a tartomány anyagi jólétének.

Valóban megható jelenetek fejlődtek ki az ily csodaforrások megnyílásakor. Seregesen tódultak ily helyekre a benszülöttek, hogy láthassák az áldásdus vizet, mely a föld titokteljes mélyéből lőn előcsalva; mindenki iparkodott azzal magát meglocsolni; az anyák bizalomteljesen fűrészték benne kisdedeiket. A vén scheik (családfő) a felszökő vizsugár megpillantásakor nem volt képes elfojtani mély megindulását; zokogva omlott térdeire, s reszkető kezeit égfelé emelve, rebegett őszinte hálát istenének, hogy e napot megérne engedé.

A források, nem különben a közönséges, — és artézi kutak, — nem tekintve a belőlük kiömlő vízmennyiség ingadozását, mely a földalatti és légköri körülményektől föltételeztetik, — nem tekintve ezt, állandóknak nevezhetők, a mennyiben t. i. működésük folytonos.

Ellentétben ezekkel, vannak még oly források is, melyek csak bizonyos időszakban ömlesztenek kebelökből vizet. Az ilyeneket „időszakiak“-nak szoktuk nevezni.

Legnevezetesebb e nemben az Izland szigetén létező „nagy Geysir“ és „Strokkur,“ mely két szökő forrásnak rövid ismertetése, úgy hiszem nem

*) Az artézi kutak ásását hazánkban is fényes süker koronázta, mint például a harkányi fürdőben, hol most a kiásott forrás roppant tömegű meleg vizet szolgáltat. A budai Margit-szigeten pedig már mintegy esztendő óta dolgoznak egy artézi kúton. — (Szerk.)

leend érdektelen. A vulkáni eredetű sziget egyik terjedelmes síkján emelkedik fel a hamvasszürke kút, a Geysir székhelye. E domb tetején létezik a 48 láb átmérőjű sík medence, melynek közepéből 10 láb széles eső mélyed alá 70 lábnyi mélységre.

Közönséges körülmények között a medence kristálytisza, zöldes színű vízzel van telve. Bizonyos időközökben földalatti dörgés hallható, a medence vize megdagad, nagy gőzbuborékok törnek elő belőle, melyek a földszínen szétpattanva, a forró vizet néhány lábnyi magasra fellökik. Erre ismét csend áll be. 30—40 perc múlva az előbbi tünemény ismétlődik; a dörgés, — mely az egész kupot reszkető mozgásba hozza, — megújul, a forrásba jött víz újra felbugyog; a kiemelkedő gőzfellegek átláthatlan fátyolba burkolják a rejtélyes dombot. S így történik ez 30—40 percnyi időközönként folytonosan.

E lázas állapot körül-belül egy napig tart, míg végre válpontjára jut, és a tünemény nagyszerű kitöréssel véget ér. A medence vize ekkor magasabbra dagad és néhány pillanat múlva egy 80—100 lábnyi magas vizsugárt röpit fel a légbe, ezt követi a második, ezt a harmadik még magasabbra szálló vizoszlop, melynek kíséretét mindannyiszor roppant gőzfelhő képezi. Alig szökött fel az utolsó vizsugár, mely gyakran köveket is ragad magával, — és az alig néhány percig tartó tünemény, mint egy fantasztikus álomkép, összeomlik. Az előbb egészen telt medence most már üresen áll, és a jelenet nagyszerű hatásából felocsudó szemlélő a mélyedésbe tekintve, a vizet a csöbe visszavonulva, mint bármely más kutban teljesen nyugodtnak látja.

Lassankint a víz ismét emelkedni kezd, s néhány óra múlva a medence már telve van; a dörgés azonban csak 5—6 órai szünet után kezdődik és tart mindaddig, míg a jövő kitörés meg nem történik.

Néhány száz lépésnyire a „nagy Geysir“-tól fekszik az említett másik időszak forrás a „Strokkur.“ Ennek mélyedése nem eső, — hanem tölesér alakú, és minden tekintetben kisebb mérvű, mint az előbbi. A Strokkur kitörései gyakoribbak ugyan, mint a Geysiré, de a kiömlő víz mennyisége távolról sem közelíti meg ez utóbbiét.

E két legnevezetesebb időszak forráson kívül van még Izland szigetén több, részint szökő, részint nyugodt forrás, melyek mindannyian meleg vizet ömlesztenek, világos jelcül e sziget kiválóan vulkánikus alkatának.

Hátra van még, hogy a Geysirnél észlelt nagyszerű tünemény szülő okáról szóljak. Pontos mé-

rések kimutatták, hogy a Geysir-esőben a mélységgel együtt a hőmérsék is nő; míg u. i. a benne levő víz hőmérséke a nyílásnál 85 fok Celsius szerint, addig a fenéken 1270 C. A víz tehát meleg táplálékát alulról ismeretlen összeköttetésű csatornák által nyeri. Az ezekből kitoduló meleg nem képes a esőben létező vizet mindjárt forrásba hozni, erre néhány órai idő szükséges; ekkor azonban a hőmérsék fokkonkinti emelkedésével a víz is mindinkább emelkedik, mint ezt közönséges főző

edényeknél látjuk. Ha a esőben kifejlődő gőz már elég erővel bír arra, hogy a vizoszlopot fellökje: ekkor létre jő a kitörés; mialatt a felszökő vizsugar meghül, a további gőzképződés megszűnik, és a víz hőmérsékében csökkenve, visszatér előbbi helyére.)*

Igy megy ez napról napra, évről évre, emberemlékezet óta, és tartani fog talán bolygónk egész életén keresztül.

Fehér Ipoly.

Levelek Párisból.

XXV.

A világtárlatból.

A francia a világ első nemzetének hiszi magát, s nem is átalja azt szóval s írásban hirdetni. Ugy tesz az angol is, ugy a német, s az Atlanti tengeren túl az amerikai.

Nekem ugy látszik, hogy azt: melyik nemzet az első? ép oly bajos elhatározni, mint azon kérdést: melyik ember a legtökéletesebb? Egyik egy, másik másban mulja felül a többieket, mindenben egy sem tesz túl valamennyi emberen.

A német általán véve alaposabb tudós a többinél, s a népnevelés csak Amerikában van úgy elterjedve, mint Németországon, de a francia szelendusabb és jobb izléssel bír, mint rajnántuli szomszédja. Eddigelé katonai hire is nagyobb volt s ebbeli felsősége csak tavaly óta lett egy kissé kétes.

Az angol ügyesebb kereskedő, okszerűbb mezei gazda s alkalmasint jobb tengerész is a franciánál, ámbár ez utóbbi tekintetben a franciáknak is kezdenek lenni igényeik: de a művészethez, dacára egyes tehetségeknek, John Bull keveset ért; az amerikai meg ép a legutolsó helyen áll e tekintetben.

Azonban a művészetet illetőleg sem lehet általában egynek itélni oda valamennyi koszorut; itt is egyben egy, másban másé az elsőség. Igy pl. a zenében a német és olasz felülmulja a szajnaparti lakost, miglen ez a festészet és szobrászatban eddig nem tágít senkinek, noha versenytársai neki is támadtak immár.

Az olasz mesterek által a világtárlatba küldött szobrok oly kifejezés- és kellemteljesek, hogy sokan a franciáké! fölé helyezik azokat, s a bajor festészeti iskola is méltán magára vonja a figyelmet. Csak egy észrevételök van az olasz szoborműveket illetőleg a szigorú ítészeknek; az, hogy csaknem valamennyien kissé lágyan kezelik az

anyagot. Látszik, hogy Canova tanítványai. De az eset alig mutathat fel valami jelesebbet Raphael és Tizián honában. Mi ennek oka?

A' francia és bajor képek mellett, a belga festvények is dicséretet aratnak. Mind a két utóbbi tárlat saját házban van elhelyezve a parkban. De a mi a képirói műveknél is jobban feltűnik a vizsgálonak, azok Harzé kis alakjai terracottából. A többnyire Molière vigjátékaiból vett jeleneteket ábrázoló alak-tömbök valódi remek, miknél én legalább különbeket még nem láttam.

A müncheni iskolán kívül a többi Németország is képviselve van az általános kiállításon, s nem egy kitűnő festvénye diszeleg a falakon. Hasonlót mondhatunk az angolokról, kiknek tehetségeik az 1855-ki tárlaton valóságos revelatio valának a szárazföldi közönségre.

A spanyolok is küldtek egynehány jó darabot, ámbár a pyrenéi félsziget sem áll jelenleg ott, a hol Murillo idejében. Fog-e ez, fog-e Olaszország is egykori dicsősége poleára újra fölemelkedni, avagy az van-e megírva a végzet könyvében, hogy a nemzetek csak egyszer érhetnek el életökben aranykort? Nekem e tan, megvallom, igen visszataszít, mert tagadása az emberi szabadság és a haladás törvényeinek. Mi egyes emberekről áll, hogy csak egyszer érhetnek férfikort, melyre szükségkép hanyatlás következik, noha ezen tüneményt eddig a nemzetek feljődési története is felmutatja: én azt a nemzeteket illetőleg nem tartom a termé-

*) Efféle, időszakonként előtörő források hazánkban is vannak, s többek közt e lapok szerkesztője a „Vasárnapi Ujság“ 1861-diki folyamában mutatta be „Vándorlások Erdély határán“ című cikksorozatában az ugynevezett *izbuki csodaforrást*, mely épen ugy megérdemli hydrographjaink (vizleirőink) figyelmét, valamint a szohodoli nevezetes zuhatag s a Vaskohnál föld alól elé buvó patak. — Szerk.

szet megmásíthatlan törvényének, s hiszem, hogy az újra feltámadt népek is: az olasz, görög és talán mások, ismét virágozhatnak. Avagy miért lenne kevesebb erő, kisebb képesség a mai s a jövő nemzedékben, mint vala az elhunytakban? Csak bizni kell s előre törni, s a mit apáik voltak tenni képesek, ha még oly nagy vala s dicső, az unokáknak sem utólérhetetlen. Én semmiben sem szerettem a kétségbeesés tanát.

Valamely ember hibázott, a közvélemény elletne fordul; ne veresse le magát, hanem igyekezzék jóvátenni hibáját s igaz uton haladni, s a kik az imént elkárhozták, még felkarolni fogják őt. Valamely nemzet elvesztette függetlenségét, akár saját vétke, akár idegen erőszak által; ha nem mond le egyúttal a vágyról előbbi önállását visszaszerezni, s untalan és okosan arra törekszik, az elveszett kincs még vissza fog kerülni. Azért semmi csüggedés hazafiak, hanem előre!

A kevésbbé ismert művészekhez a svédek és norvégok tartoznak, pedig különösen az elsők nem egy jeles művet mutathatnak fel, leginkább a tájfestészet köréből. Maga a király igen sikerült tájképet küldött a tárlatba.

Ezzel végigfutottunk a képcsarnokon. A mi a szoborműveket illeti, melyek közül egyelőre csu-

pán a magyar s olaszországiakat vettem szemügyre, ezekről, ha ugyan érdemes lesz, közelebb fogok szólni. Most két megjegyzéssel fejezem be jelen közleményemet; az egyik a magyar, a másik a francia képgyűjteményt illeti.

Elmondtam első levelemben, hogy hazulról mindössze tizenkét darab kép érkezett Párisba. Azt hallom, e számbeli szegénység annak tulajdonítandó, hogy művészeink tavaly a háboru miatt azt hívék, nem lesz ez idén vilákiállítás. De hát vajjon a régiebbeket miért nem szállították ide? Avvagy nem olvasták a hirdetményt, miszerint az utolsó tíz év alatt készült művek versenyezhetnek a világtárlaton? Különösen Madarász Zrinyi és Frangepánja disze leendett a magyar festvényeknek.

A másik, a mit mondani akarok, a franciákra vonatkozik.

A mily szívesen elismerem, hogy a festészet országában övék a legfőbb hatalom, úgy nem hallgathatom el, hogy vannak a francia festészek között, kik a tárgy megválasztásában az izlés szabályai ellen vétnek. Pedig hiába mondja akárki az ellenkezőt, a kivétel nem minden, a tárgynak is művészinnek kell lennie, és korántsem minden tárgy nevezhető művészinnek. **Irányi Dániel.**

Egy hét története.

— Junius 17. —

(VK.) Fényes ünnepektől napokig káprázott szemünknek szinte jól esik a visszatért hétköznapok egyforma szürkesége. A sok gyönyörűséget úgy is csak alig birtuk kiállani. De most már a tolongás után újra sétálhatunk bátran; a vendéglői székeket nem kell ostrommal venni be: maguktól kínálkoznak nyájasan; a társas-kocsik szépen bevisznek megint a városliget közepére; állványok, diadal-gerendák szét vannak hordva, a zászlók nagy része bevonva, a hangszerek szög-re akasztva, s csak néhány, a falak magasán felejtett apró nemzeti címer emlékeztet még, hogy — koronáztunk.

Meg az új *érdemkeresztek*, melyek hátra maradtak, mint csigahéjak a tenger dagálya után.

Gróf Pazarfinak, báró Nyeglefinak, meg a fertálymagnás Nemtudomkinek nem fér a fejökbe, (pedig elég üresség van bennök,) hogy a dekorált nagyurak közt mit keres az a néhány fakó kabátos ember, kik soha még csak meg se fordultak a hatvani utcai kaszinóban, s családfájok valószínűleg holmi közönséges műhelyből sarjadzhattott ki?

Valóban magunk se hittük, hogy Arany János mellét, (ha ugyan fölteszi valaha,) a Szent István rend lovagkeresztje fogja díszíteni. Csak a mellét, és nem őt magát, miután neki külömbékessége van, még pedig egyenest — isten kegyelméből.

Szent István birodalmában első eset, hogy magyar poéta — hozzá vastag nyakú kálvinista, s még hozzá a világ egyik legszerényebb embere — a „kitüntetés“ ily nemében részesül.

Jól tudjuk, hogy nem tették vele boldoggá. Nem kereste, nem is álmodott róla, s ha valaki gratulál neki, bizonyára nem kis zavarba hozzák vele. A költőknek más fajta becsvágyai vannak! De ha már van érdemjel s hangzatos cím, (amerikai ember eléggé mosolyog ugyan rajta, hogy nálunk még mindig annyi van,) akkor bizonyára új fényt kap attól, ha lángelmék is tulajdonosai közé tartoznak.

Tudva van, hogy az érdemjelek értéke az utóbbi időkben nagyon leszállt. Osztogatták elégnek oly érdemekért is, melyeket a közvélemény nem tartott érdemnek. Néha a csillogó kereszt

valódi Kain-jegygyé vált egy-egy oly mellen, mely alatt a szív ugyan csak félre dobogott. Hogyan adhatnák tehát vissza máskint az érdemek jelentőségét, mint ha oly embereket keresnek hozzájuk, kik lelkük ereje által hinthetnek fényt arra?

A democratia — hála istennek — oly haladást tett, hogy még a legarisztokratikusabb rendeket is *népiesíteni* kell. Ime a rendlovagok társaságát is többé nem csak főurak és főpapok képezik, hanem egyetemi tanárok (Balassa és Pauler,) festészek, (Than Mór és Székely Bertalan,) zeneirók (Erkel és Liszt,) s egy költő, kinek nemes levelét hat nagy kötet képviseli a Ráth Mór könyvkereskedésében, oly kötetek, melyek fényleni fognak még akkor is, midőn már az egész mai világi arisztokratikus fényelgés rég az idő homályába merült.

Than Mórnak is van elég sok és nagy darab „nemes“ levele. Egyiket (oly nagyot, minőt a büszke Montmorency-ak sem mutathattak föl,) ott láthatjuk ma is a képzőművészeti társulat alkalmi kiállításában; ez az „Atilla lakomája.“

Alkalminak nevezhetjük e kiálltást, mivel a koronázás idejére rendezték hazai művészek alkotásaiból. Vannak ott areképek Barabástól, életképek Locztól, gyönyörű tájképek Ligetitől, a „pusztai zivatar“ Munkácsytól, oltárkép — „Krisztus az olajfák hegyén“ — Than Mórtól, történeti festvény — „Attila halála“ — Orlaitól, több szobormű Engeltől, s Fáy András sikerült mellszobra, (melyet a pesti takarékpénztár vett meg) Izsótól, sat.; s van egy gondosan készített kis vitorlás hajó, melyet gr. Batthiányi Ödön és fia Rohoncon saját kezükkel készítettek a kis trónörökös számára.

A társulat azonban elfelejtett valamit. Azt, hogy ily alkalmakkor a tömeg az utcán keresi a látványt, s a banderisták csoportjai mellett feledi a — műzsát.

Ekkép a szándék jobb volt, mint az anyagi eredmény. De a kik megnézték e kiálltást, legalább azzal a megnyugtató tudattal mentek haza, hogy mégis van képzőművészetünk, noha az eddigi kormányok jobb szerettek volna, hogy ne legyen, s noha nagyuraink is — egyet kettőt kivéve — a művészetnek csupán azon ágánál szerettek mecénáskodni mindig, mely ballerínákat terem.

És mégis vannak festészeink, szobrászaink, kik könyvekkel ették kenyerüket és — törekedtek, haladtak, s a nemzeti műveltség egyik ösvényén magasabbra tüzték ki a nemzeti lobogót.

Ez a nemzeti lobogó megint leng a *népszínházon* is, mely újra megszólalt, még pedig a történeti dráma hangján. — De látszott rajta, hogy

hosszú némaság után először beszél, s gyakorlatra van szüksége, hogy otthonosan érezze magát.

Molnár György boldog, a mint csak oly ember lehet, ki hosszas zivatarok után ért a kikötőbe, hová mindig vágyott. Oly ember sok van, ki elveszti a paradicsomot; de olyan kevés, ki ismét visszanyeri. Molnár e kevesek közé tartozik, mert neki a népszínház paradicsom. S ime, most benne élvezi a — jogfolytonosságot.

Ismét játszhat, rendezhet, allegorizálhat. Legelőször is Dobsa Lajos „Szent István“-jával köszöntött be, mely illett oly hét végére, midőn az első szent királyt milliószer emlegettük. S beköszöntött ágyuszó és nagy falragaszok nélkül. Sőt színlapokat is oly kicsiket ragasztatott ki, melyek valóságos szerény ibolyák voltak a más plakátok rengeteg bokrai alatt. Mindamellet sokan észrevették, és elmentek őt üdvözölni, megtapsolni, és virágbokréttakkal halmozni el.

Kétségkívül szeretik és sokat várnak tőle. Várják, hogy tanúlva a múltakból, valódi népszínházat teremtsen, mely el lehet a magas sarkú dráma, de el a kankán-féle vaskos pikantériák nélkül is. Várunk egy vidor csarnokot, melybe jó kedvvel mehessünk, de a belépti díjhoz nem kívánnak még valamit — a szeméremből is. Dal, tánc, tréfa, látvány, képlet — gyakran magyar eszmékkel, — ez, a mit várunk. „A jó falusiak“-at pedig inkább megnézzük Szerdahelyitől és Prielle Kornéliától, a drámai jellemeket Tóth Józseftől, az érzelmes nőket Felekiné asszonytól.

Az operettekre szintén szívesen eljárunk, kivált miután a nemzeti színház operája egymás után hullatja virágait.

Carina k. a. — e kitünő és buzgó művésznő — pár hét mulva már a bécsi dalszínház énekesnője lessz, s meglehet „Elzát“, „Margit“-ot és „Borgia Lucreziát“ sokáig nem fogjuk látni.

Az, ki „Margitját“ feledtethette volna, *Mányik Ernesztina* k. a. meghalt.

E kedves leány kora elhunytáról lehetlen a legmélyebb részvét nélkül szólni. Nem csak egy szép hang: egy szép lélek veszett el benne; gyöngéd, kedves gyermek, ki még nem is élt, hanem mindig csak tanult; kinek szívében nem lakott más kép, mint a műzsát; s kinél a fiatalság és báj vonzereje mély értelemmel és szilárd jellemmel párosult.

Falun halt meg, családi körében, tüdőbetegség folytán, melynek néhány hónap előtt még semmi nyoma se volt. Ama vidám és kedves Rozináról, ki a pajzánság édes dalait oly teljes csengő han-

gon éneklé, ki hitte volna, hogy csak egy tavasza van? Ama mély érzelmű Selikáról, hogy a méregfa alatt csakugyan a halál mérget szívjá. Ama büszke Ortrudról, hogy oly árnyék, mely elölünk egyenest az örök-éjbe suhan?

Nincs, kit e fiatal lányka halálhíre meg ne hatott volna, bár a hír oly időben érkezett fővárosunkba, midőn az ünnepély fényes árja minden más érdeket magával sodort. De a színház látogatói sokáig fognak beszélni róla, s megőrzik emlékét azon tiszta lények képei között, kik a szinpadnak magán körükben is nagy díszére váltak.

Halál után egy föltámadásról akarunk még

szólni. A királyi pár nagy ajándoka folytán a honvédségnek egykor üldözött, bántott, de csak annál tiszteltebbé vált emléke új fényben éledt föl. Takarék-pénztárak, miniszterek, képviselők, egyesetek és egyesek igyekeznek gyarapítani az alapot, melyből a honvédek özvegyeit, árváit és rokkantjait fogják segélyezni. E segély maga alig esik oly jól, mint annak elismerése, hogy hálát érdemelnek azok, kik kétévtized előtt a hazáért s annak törvényeiért harcoltak, elesetek vagy megbénultak. Hálát annyival inkább, mert a megmaradtak nagyobb és jobb része fájó szívvel elvonult, dolgozott és nélkülözött, s nem ütött zajt abból soha, a mit a vész idején kötelességének tartott.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k.

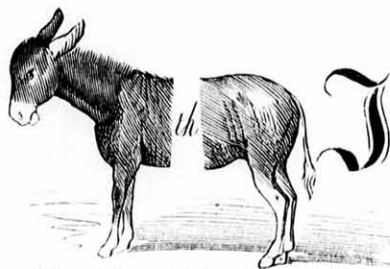
— (*Házassági kimutatások az osztrák birodalomban.*) A központi hivatalos statisztikai bizottság kimutatása szerint 1851—1864. közt az ausztriai birodalomban évenként középszámitással 279,329 esketés fordult elő. A legnagyobb szám 1851-ben éretett el: 316,236 esketéssel. 1855-ben a nagy drágaság és 1859-ben az olasz háboru miatt érezhető fogyatkozás mutatkozott, olyannyira, hogy 1855-ben az esketések száma 228,515-re apadt. Feltűnő volt ama tény, hogy az esketések a kenyér árával fordított viszonyban állanak. A gabona alacsony áránál sok esketés történt, például mint az 1851-ik évben, midőn a buza mérője 3 ft 38 kr., a rozs mérője 2 ft 47 kr értékű volt. Magas gabonaáraknál ellenben kevés esketés történt, mint az 1855. évben, midőn a gabonaárak 6 ft 4 kr. és 4 ft 43 kron álltak. 1855. drágasági évben még nőtleneknél is fogyott az esketések száma, míg oly házasságok, melyek özvegyek közt jöttek létre, a középszámnál 2000-rel növekedtek. Tekintve a hónapokat, a legtöbb esketés februárban a farsang idején és novemberben, az adventi időben történt, mind a polgári osztálynál a nagy városokban, mind a vidéken és a hadseregnél.

— (*Fényűzés ételekben.*) Mint mai nap tudományos célokból nyitnak az akadémiák pályázatok, úgy iparkodtak a görögök és perzsák 500 évvel Kr. e. nagy jutalmak ígérese mellett új ételek készítésére ösztönözni a szakácsokat. Dárius napokint 15 ezer ember társaságában ebédelt; egy ily ebéd azután 400 talentumba, azaz egy 1 millió és 200 ezer forintba került. Ha Xerxes utazása közben valamely városban kétszer talált ebédelni, azon városban az évben bizonyosan éhség ural-

kodott. Egy alattvalója, Pithius, oly gazdag vala, hogy Xerxes összes seregeit, 780 ezer embert megvendégelt. Nagy Sándor sokat tartott a jó borra; borozgatás alkalmával a legderekabb ivók számára díjak voltak kitűzve. Közönségesen 30—40 ember veszett oda egy ily ivásversenynek.

— (*A siberiai világtávirda.*) Mióta a tenger-alatti távirda óriás műve elkészült s Európa és Amerika távirdái egybekapcsolása sikerült, két-tízötlettel szorgalommal fáradoznak azon, hogy az összes földkerekségét átövedző távirdai vállalat is létesüljön. Az Egyesült Államok nagy köztársasága és a roppant orosz birodalom vállat vetve munkálkodnak ezen és az ázsia-amerikai távirda egy része készen áll. Tán még ez évben, vagy legkésőbbben a jövőben elkészül ezen „földöv.” A Londonból megindítandó villanyfolyam akkor háborítlanul bejárja Irlandon, az atlanti oceánon, az Egyesült-Államokon, San-Franciskon, a behringi tengeren, Kantschatkán, Siberián, az Uralon, Moszkván, Péterváron és Berlinen keresztül az utat vissza Londonban.

K é p t a l á n y.

(Megfejtése a jövő számban lesz.)

— A 23-dik számban közölt képtalány értelme ez; „Jennyefa tetejében ül egy holló feketében.”

Herváth Mihály, másod alelnöknek pedig Ipolyi Arnold választott meg. A választmányba 45 tagot választottak. A társulat így megalakulván, azonnal megkezdi működését.

* *(A szent korona)* a koronázást követő három napon át köszömlére volt kitéve. Nem, mint a múlt időkben, állványon tetetett ki, hanem hogy könnyebben szemlélhető legyen, párnán nyugodott, melyet a szolgálattelvő ifjak felváltva tartottak. Így a többi koronajelvény is. Az egyik koronaőr, b. Vay M. folytonosan a korona mellett volt. Megható jeleit tapasztalók itt azon vallásos tiszteletnek, melylyel a magyar nép a sz. korona iránt viselkedik. Messze földről zarándokoltak betegen is többen Budára, hogy a koronát láthassák. Nagy volt azoknak öröme, kiknek a koronaőr megengedte, hogy a koronát megérinthessék s szent István kardját megérinthessék. A külföldieket s ezek közt Chambord és Nemours hercegeket mélyen meghatotta e vallásos tisztelet, s nem egy jegyzé meg, hogy boldog lehet az az uralkodó, kinek fején ily korona nyugszik.

* *(Sajátsejri ajándékot)* készített egy Tóth nevű főgync a Királyné részére. Ez egy üdvözlő irat, melynek apró betűi rendkívüli fáradsággal vannak fára kimetazve. Az irat tokját is metszvények ékítik.

* *(A miniszteriumban tanácskozáskor folynak)* a felett is, hogy mily intézkedéseket kellene tenni az adóhátralékok ügyében. Ugy halljuk, hogy bejárják az aratót, s aztán újabb körirattal fordulnak az összes törvényhatóságokhoz, s addig is az illető pénzügyi köregeknek meghagyják, hogy adó-intésekkel ismételve figyelmeztessék a közönséget.

* *(Fáy András mellszobrát)*, melyet Iásó Miklós meg a boldogultról a lehető leghíven mintázott, a pesti takarékpénztár megvette 1000 frtert.

* *(Nagyszerű hagyomány.)* Pinkócon ez év april 3-dikán hunyt el Pélóci Herváth Mária asszony. Emlékét fenntartja azon, több mint félmillió frtyi hagyomány, melyet egyházi és iskolai célokra hagyott öröklött: a sárospataki főiskola 2050 hold földet, melynek jövedelméből mintegy 3000 forint kell évente kiadnia a moldva-oláhországi missio, pesti ref. iskola nemzeti színház, és miskolci leány-nővelde részére; a szigeti iskola öröklött 1600 hold földet, melynek egy tizedrésze a szigeti, miskolci s pápai iskola közt oszlik meg. Minden ingóságát, mely meghaladja a 200,000 forint, 25 évig az ungi egyházmegye, 25 év után a pataki iskola, — ungvári hazait kapja a tiszamelléki főt. egyháskerület s a debreceni főiskola; ezen kívül a pápai, naza-szöllősi stb. egyházak s más közhasznú intézetek.

* *(Lazonc városnak uszgyváradná)* az izraelita lakosokat is szavazati joggal ruházták föl, s a város képviselő-testületbe közülök hármat választottak.

* *(A természetbölcs, melyeket a király játéklöny előlára átadani rendelt.)* Pest város részéről ötkép fognak kiosztatni: A liant s darából kapnak a m. gazdaszönyök, a gyermekkorház, evangélikus árvaház, ferenczrendiek, pesti nőegylet, izraelita nőegylet és a bölcsöde, még pedig mindegyike

három zsákot. A termények, mint: buza, árpa, zab, stb., valamint a kenyér és sütemények a szürkenéneknek fognak átadni. A József-árvaház kap két kosárka cukrászsüteményt, valamint a városi árvaház is.

* *(A Margit-szigeten)* a közelebb elhunyt István főherceg s volt nádor emlékére kápolnát fognak építeni.

* *(A jövő ujoncozás)* már az általános katonai kötelezettség alapján fog végbe menni, és pedig hír szerint november és december hónapokban.

— *(Rubenének)* „Mátyás evangélistája“ és egy régi művésztől származó „Krisztus ostromozása“ című kép eladó, igen jutányos árak mellett, Pécsen. Ertekezhetni levél által Szomor Károlylyal, a „Pécsi Lapok“ szerkesztőségében.

Irodalom.

— *(Haynald Lajos kalocsai érsek ő ezja)* beiktatása alkalmából Szepesti Imre kegyesrendi áldozár és egyetemi tanár szép latin nyelven ódát írt mely szerkesztőségünkhez is beklüdtetett.

— *(„Koronázási emléklapokra“)* hirdetnek előfizetést Török Sándor mint szerkesztő és Patáki József mint kiadó. Ezen emléklapok a koronázás napjától kezdve díszes képek és leírásokkal, időköz nem költött füzetekben fognak megjelenni, úgy hogy valékli koronázási albumot képezendek. Előfizetési ára az egész műnek valamennyi műlappal és megküldéssel 5 ft, s a pénzek kiadóhoz (váci utca, 9. sz. a.) küldendők.

— *(Szepesti Imre kegy. r. áldozár és gym. tандр)* 5 felsége magyar királyiá koronáztatása alkalmából latin nyelvű ódát szerzett s azt pompás folio alakban adta ki, díszítve a király arcképével.

— *(Heckenast Gusztáv kiadásában)* megjelentek:

1. „Koronázási könyv.“ írta Bozóky János, ára 50 kr.
2. „Koronázási emlékkönyv. I. Ferenc József császárnak Magyarország királyává koronáztatása emlékére.“ Ára 20 krajcár.
3. „Die Krönung der Ung. Könige und Königen, die Kron-Insignien, und die Krönung Ihren Majestäten.“ Ára 20 kr.
4. „A köntöréngyházadgi önkormányzat biztosításáról.“ Ára 80 kr.
5. „A sík és gömbmértan részletes tankönyve“; Lübsen után fordította Steiner Imre iglói tanár. Ára 80 kr.
6. „A magyar nyelv teljes szótára.“ Ballagi Mór ezen hitvánó művéről — melynek most már 6-dik füzete fekszik előtünk — többzör emlékeztünk. E füzet a „Gyep“ szótól egészen a „Hisselkedik“ szögig terjed. Ára 50 kr.

— *(Kalmár Endre k. r. tандр.)* „Emlékköszöni“ című költeményt írt 5 felségei megkoronáztatása ünnepeére, mely igen díszes kiállításban jelent meg.

— *(„Bihar“)* cím alatt Nagy-Váradon dr. Sölyom-Fekete Ferenc szerkesztése mellett s Hollósy Lajos kiadásában új vidéki politikai, társadalmi s gazdasági-kereskedelmi hetilap jelent meg, melynek ára egész évre 10 ft, félévre 5 ft. A hosszánk is beklüdtött munkatványssám jól van szerkesztve.

Szerkesztői üzenetek.

— *Szebedkára:* L. A-nak. Horvégiáról a „Hazánk“ közölt már eredeti táj. s napismertetőt. A másikat is kizsoritják érdekes tárgyak. A levél elkészt.

— *Pesten:* B. A-nak. Ohajtást most még nem teljesíthetjük, régi munkatársaink irányában lévén ily lekötelezettségünk.

— *M. Szegere:* E. A-nak. Rövidebb közérdekű cikkeket nagyobb örömmel fogadnánk.

— *Aranyos-Kövesdre:* N. T-nak. Székelyeink eredeti népköltészei munkatványait lapunk szívesen fogadja; hanem a most küldöttelnél közöltünk mi már hasonlíthatatlanul szebbeket is. Sokkal jobban szeretnénk a székegyek balladáiból olyasokat, melyek még sem Kriszta gyűjteményében, sem a. p.okban sissörve nem jelentek meg. Ilyek gyűjtésével szöveglatot tenné ön népköltészet irodalmunknak is.

Előfizetési feltételek a

„HAZÁNK S KÜLFÖLD“

legolcsóbb képes hetilapra.

A jövő évnegyed elején következő, minden magyar előtt érdekes művek kiadását kezdjük meg; egymint:

Gr. Guyon Rikárd magyar tábornok (később Khursid basa) életiratait, melyek kéziratát Párisból már szerencséséek voltunk megkapni;

Borzenecz Lászlónak, ezen az egész világot megutazott nevezetes erdélyi származásúnak életiratait a memoirejait érdekes részelt;

Benze Mihálynak, a poroszországi magyar legió főhadnagyának eredeti okmányok kíséretében vezetett naplóját, a múlt évi osztrak-porosz háború idejéből, s a magyar legiónak Trencsénbe belérését.

1848—1849-éket forradalmunk eseményeiből nem igen ismert részleteket;

Görgy Arthurról a legkitünőbb magyar és külföldi írók által közrebocsátott jellemzéseket;

a szent pápa IX. Pius ő szentsége délamerikai utazása leírását, (melyet akkor tén, midőn még a gróf Maffei nevet viselte,) igen pompás képekkel.

Ugyanezen évnegyedi folyamban legnagyobb tollú beszély- és regényírónktól, *Jókai Móról, ismét egy reményteljes elbeszélést adunk.*

1867-iki minden egész éves előfizetőinket ez évben ismét új és kedves meglepetésben fogjuk részesíteni, (osupán a 30 krnyi bélyeg- és csomagolási díj bektüldéseért.)

Ex évi a mi nyomatású múltapunk, t. i. „*Hunyady László végbiocniját*“ ábrázolja, mely kivételre néve az osztrákban tetszésben részesült „Zrinyi és Frangepán utolsó találkozására“ című múltapunknál is szebb lesz, s melynek Benze Gyula által készített *eredetije, jelenleg a párisi világkiállításán pompázik.*

A jelen évben új előfizetőink a lapok által annyira dicsért 1865-iki „*Dobozi*“ és 1866-iki „*Zrinyi és Frangepán*“ című képeinket *kedvezményből, egyszerre megrendelve 2 forint 30 krért*, bármelyiket külön megrendelve 1 ft 30 krért kapják meg, mely összegbe a csomagolási díj és bélyegilleték is belé van számítva.

Előfizetési feltételek:

Egész évre	6 ft.	Juliusától octoberig negyedévre	1 ft 50 kr.
Félévre (juliustól—decemberig)	3 „	— Az ideai múltmelléklet csomagolási díja 30 „	

Előfizetési felhívás a

„HETI POSTA“

című politikai hetilapra.

(Megkapják az előfizetők minden vasárnap.)

Igen olcsó, igen érthetőleg írt és igen tartalmas szabadelvű politikai újságot hozni létre volt célunk, midőn a „Heti Postát“ megindítottuk, s e hármás célnak köszönhetjük, miként a magyar miniszterummal egyszerre életbe lépett lapok közül a miénk dicsekedhetik legtöbb előfizetővel.

„Társ“ című rovatunkban, minden számban mulattató, szív- és elmeképző és hasznos ismereteket tartalmazó cikkeket a legjobb íróktól oly számban közlünk, hogy azok évenként 6-8 kötetet megtöltenének, s így maga ezen rovat, melyben olvasóinknak ismerkedniük kell könyvtári szándékozunk nyújtani — föler e lap egész évi árával.

Különbé kedvezményül júliusi első számunk mellett minden előfizetőnknek *ingyen egy díszes koronázási emléklapot fogunk ktüldeni*, mely a nemzet e szent ünnepeinek legnevezetesebb jeleneteit pompás képekben örökíti meg, melyek a király koronázásán, az esküvén, a kardvágás, a lovagok felavatása, a királyné koronázásán, s diadémok s a banderiumok.

Előfizetési feltételek:

Juliusától—octoberig negyedévre 1 ft. — Félévre juliustól—decemberig 2 ft. — Egész évre 4 ft.

A lapokat minden egyszerre bektüldöt, tiz előfizetés után egy ingyen példányban részesülnek.

Szokoló Viktor.

megkötő.

Emich Gusztáv akad. nyomdász,

kiadó. (Barátok tere 7. sz.)